

Biblioteksplan för Varbergs kommun

Varbergs
kommun

I Varberg får alla växa!

JÄMSTÄLLDHET – FOLKBILDNING – FOLKHÄLSA DEMOKRATI – TILLGÄNGLIGHET

Så ser den röda tråden ut i den kultur- och fritidspolitiska strategin för Varbergs kommun. Strategin ställer medborgarna och deras behov i centrum. Samvaro, sammanhang och utveckling är nyckelord. Verksamheten är till för oss i Varberg, men kan också öka attraktionskraften i omvärlden. Kultur- och fritidsutbudet är en del av en allmän politik för att förverkliga kommunens vision om Varberg som västkusten kreativ mittpunkt 2025. Ett Varberg där alla får växa. Det är i detta program med dess mål och inriktning biblioteksplanen tar sin utgångspunkt.

Planen ger i första avsnittet ett allmänt historiskt och ett juridiskt perspektiv. Här finns också en jämförelse av likheter och skillnader mellan folkbibliotek och skolbibliotek.

I det andra avsnittet redovisas biblioteksverksamheten i Varberg med en del tillbakablickar mot den nära historien.

Det tredje avsnittet handlar om tendenser, utmaningar och utvecklingsbehov. Här beskrivs den senaste utvecklingen med tillkomsten av Kulturhuset

Komedianten. I detta sammanhang behandlas vidare Hallands kulturplan 2014–2016 och dess betydelse.

Fjärde avsnittet innehåller en genomgång av bibliotekets roll i förhållande till visionen Varberg 2025 och kommunens strategiska målområden, refererar den kultur- och fritidspolitiska strategins principiella delar samt anger ett antal mål- och inriktningspunkter utgående från strategins riktlinjer för biblioteksverksamheten.

Kommunerna ska enligt bibliotekslagen ha en biblioteksplan. Lagen säger dock inte något om vad planen ska innehålla eller hur den ska utformas. Idén bakom utformningen av Varbergs biblioteksplan är att den ska skapa förståelse för biblioteket som samhällsinstitution, ge fakta om dagens bibliotek i Varberg, peka på de utmaningar biblioteket har att hantera samt redovisa de centrala kommunala planer och program som ytterst styr hur biblioteket i Varberg ska utvecklas. Planen avser att vara en kunskapssammanställning som årligen ”växer över” i och konkretiseras i beslut om budget, nyckeltal och handlingsplaner.

RECEPTION

VAR SÅ GOD

1. Biblioteket historiskt och juridiskt

1.1 Biblioteket i ett historiskt perspektiv

Biblioteket, själva förekomsten av ett offentligt rum med en samling böcker fritt tillgängliga för alla, ingår i föreställningen om ett civiliserat samhälle. Bibliotek har funnits ”i alla tider” och våra dagars bibliotek söker sina rötter långt bak i historien. Då som nu handlade det om att samla, ordna och tillgängliggöra den nedskrivna mänskliga erfarenheten och fantasin. Det är ett viktigt arv. Men bibliotek är som andra företeelser ett uttryck för sin tid. En gång var biblioteket en exklusiv angelägenhet för lärda. Reformationen och upplysningen kom att luckra upp den lärda elitens ensamrätt till det skrivna ordet och biblioteket. Genom en lång utvecklingsprocess och som en del av det demokratiska genombrottet formerades för ca hundra år sedan det slags bibliotek som vi idag känner. Vår biblioteks modell, folkbiblioteket, blev en sammansmältning av offentliga och frivilliga bildningssträvanden och starkt influerad

av det amerikanska Public Library-systemet. Det vill säga offentligt finansierat, professionellt skött, åsiktsmässigt neutralt, fria boklån, fritt tillgängligt och öppet för alla.

På denna grund har biblioteken sedan i takt med samhällets förändring skiftat uttryck och fokus. Under första hälften av 1900-talet var biblioteken nära kopplade till skola och utbildning. 50- och 60-talen innebar en ökad fokusering på kulturuppgiften. Samtidigt väcktes frågor om allas behov av och rätt till bibliotekets tjänster. Ett aktivt och uppsökande förhållningssätt gentemot personer och grupper som själva inte kom till biblioteken blev för härskande. Driften av bibliotek differentierades och professionaliserades.

Kommunsammanslagningarna fogade under den här tiden samman många små bibliotek till ett gemensamt system, vilket främjade professionaliseringen och ledde till en standardhöjning. Inrättandet av kulturnämnder är ett politiskt uttryck

för tiden. Under några årtionden byggdes nya bibliotek över hela landet – i Varbergs fall skedde det i början av 80-talet. Många kommuner skapade kulturhus som ”kommunala vardagsrum” där bibliotekets basala kulturutbud kompletterades med många andra kulturformer: konst, teater, musik och film. Biblioteken tappade dock aldrig sin funktion som informationsgivare. För 1990-talets allt större skaror av vuxenstudierande var det naturligt att vända sig till biblioteket som ett stöd i studier. På biblioteken blev insatser för det livslånga lärandet en viktig uppgift. Tillkomsten av Campusbiblioteket i Varberg en bit in på 2000-talet vittnar om utvecklingen. Parallellt med detta skeende revolutionerades datorerna och Internet biblioteksarbetet. Ett ökat och delvis förändrat efterfrågetryck kombinerat med nya tekniska möjligheter ledde till ett mycket starkt intresse för information och informationshantering.

På universitet och högskolor har bibliotek för utbildnings- och forskningsändamål varit garanterade i lag. Här har också sedan länge funnits väl fungerande bibliotek. För skolväsendet i övrigt är lagregleringen av sent datum och standarden har också varierat.

1.2. Bibliotekslagen

Idén om bibliotek har varit förankrad i människors medvetande och i hög utsträckning har bibliotek och biblioteksutveckling lämnats utan lagstiftning. I Sverige har det moderna bibliotekssystemet växt fram i samarbete med och under påverkan av omvärlden men huvudsakligen är folk- och skolbiblioteken som de ser ut idag en frukt av en förvaltd tradition och en lokaldemokratisk process i kommunerna.

Först 1996 (med vissa korrigeringar 2010 och 2012) kom en bibliotekslag. En reviderad lag gäller från 1 januari 2014 (2013:801)

När det gäller syfte och ändamål (§ 2) sägs att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsutveckling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresse för bildning, upplysning, utbildning, forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Här slås också fast att biblioteksverksamhet ska finnas tillgängligt för alla.

För folkbiblioteken ansvarar kommunerna och för skolbibliotek ”kommunerna, landsting, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800)” (§ 3).

Lagen stipulerar att de allmänna biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning (§4) samt åt nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska (§ 5).

Folkbibliotek ska finnas i varje kommun och vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Utbudet av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet (§ 6). Läsning och tillgång till litteratur ska särskilt främjas och biblioteken ska verka för ökad kunskap om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet (§ 7). Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt barn och ungdomar för att främja språkutveckling och stimulera till läsning (§ 8).

På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under viss tid oavsett publiceringsform. Samma princip gäller papperform och digitalform. Folkbibliotek får dock ta ut avgifter som ersättning för porto och fotokopiering, liksom avgifter för försent återlämnade lån (§ 9),

Med hänvisning till skollagen säger bibliotekslagen att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek (§ 10). Även på högskolan ska det finnas bibliotek (§ 12).

Bibliotekslagen ålägger landstingen att bedriva regional verksamhet för att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet på folkbiblioteken i länet (§ 11). Biblioteken inom det allmänna biblioteksväsendet ska samverka (§ 14) och avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande. Detta är inte tvingande för folk- och skolbiblioteken, men tillåtet trots bestämmelsen i kommunallagen om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar (§ 15).

Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner (§ 16). En särskild myndighet ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och

kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och använts (§ 17).

1.3 Definition av skolbibliotek

Bibliotekslagen hänvisar vad gäller skolbiblioteken till skollagen där det 2010 infördes bestämmelser om skolbibliotek (2010:800). Däruttrycks: ”Elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek”.

Någon definition av begreppet skolbibliotek finns inte i lagen. I propositionen som föregick lagen sägs att det med skolbibliotek ”vanligtvis av ses en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.” (Proposition 2009/10:1645, s 283).

Att avgöra om lagkravet uppfyllts åligger Skolinspektionen. I ett informationsblad skriver inspektionen att ”eleverna ska ha tillgång till ett bibliotek som är anpassat till och en del av deras utbildning” Och vidare: ”lagens val av uttryck tillgång till, istället för att reglera att varje skola ska ha ett skolbibliotek, öppnar för olika fysiska lösningar, under förutsättning att kraven på hur skolbibliotek ska fungera är uppfyllda.” (Informationsblad 2011-09-30).

Skolinspektionen menar att följande krav skall vara uppfyllda för att eleverna ska anses ha tillgång till skolbibliotek:

Eleverna har tillgång till skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att nå målen för denna.

Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

1.4 Unescos biblioteks manifest

Bibliotek är en världsomspännande företeelse som Unesco uppmärksammat betydelsen av genom att anta två manifest inom området, ett för folkbib-

liotek (1949, reviderat senast 1994) och ett för skolbibliotek (1999).

I sitt Folkbiblioteksmanifest slår Unesco fast att grundläggande mänskliga värden som frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling endast kan förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter. Detta förutsätter, säger manifestet, en fullgod utbildning samt fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information. Folkbiblioteket sägs vara ett lokalt kunskapscentrum som utgör en grundförutsättning för detta och stat, landsting och kommuner uppmanas stödja och aktivt utveckla folkbiblioteken.

Ideologisk, politisk eller religiös censur ska inte förekomma, inte heller kommersiella påtryckningar. Manifestet betonar att bibliotekets tjänster skall vara avgiftsfria. Det uttrycker att folkbiblioteket är ett samhällsansvar, bör ha stöd i särskild lagstiftning och bekostas av allmänna medel. Lagstiftning och en nationell bibliotekspolitik förordas, liksom en effektiv organisation och fackmannamässig skötsel. Manifestet betonar att folkbiblioteket skall anpassas till de lokala behoven och att det skall vara tillgängligt för alla:

”Detta förutsätter att biblioteksbyggnaderna är centralt belägna, att lokalerna är anpassade för läsning och studier, försedda med lämplig teknisk utrustning och ha tillräckligt öppethållande för att passa användarna. Detta innebär också att biblioteket genom uppsökande verksamhet skall erbjuda sina tjänster också till dem som själva inte kan komma till biblioteket.”

Bibliotekariernas roll uppmärksammas särskilt. De skall aktivt fungera som förmedlare av bibliotekets resurser. Utbildning och fortbildning är en förutsättning för en fullgod kvalitet på bibliotekets tjänster.

I sitt manifest för skolbiblioteken uttrycker Unesco stor tilltro till skolbibliotekens roll för barn och ungas utveckling. Skolbiblioteken sägs kunna ge eleverna de färdigheter som behövs för det livslånga lärandet och ge dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare.

Skolbibliotek skall arbeta med både tryckta och elektroniska medier och med såväl skönlitteratur

som faktaförmedling. Skolan kan, genom bibliotekets insatser, utveckla ett kritiskt tänkande och lära sig att bättre kunna hantera olika slags informationskällor.

Manifestet uttrycker att skolbiblioteken behöver fackutbildade bibliotekariéer och erfarenheter visar att elevernas förmåga att läsa, skriva, lösa problem och utnyttja informationsteknik förbättras när bibliotekariéer och lärare samarbetar. Skolbiblioteken ses i manifestet som en del i en långsiktig utbildningsstrategi för läskunnighet liksom för ekonomisk, social och kulturell utveckling.

1.5 Folkbibliotek och skolbibliotek - likheter och skillnader

Folkbiblioteket och bibliotek inom skola och ut-

bildning har på många sätt en gemensam historia och många beröringspunkter. Det som förenar folk- och skolbibliotek är bl.a:

Baseras på ett adekvat och uppdaterat medieutbud, fysiskt såväl som digitalt. Har behov av väl fungerande fysiska rum.

Behöver biblioteksdatasystem för katalog och cirkulation, ett system som ständigt måste utvecklas.

Kräver bibliotekariékompetens och kontinuerlig fortbildning. Är beroende av fackmannamässiga nätverk. Behöver väl fungerande avtal vid samarbete och för inköp av medier av alla slag.

För att kunna utveckla verksamheten är det också viktigt att notera de olika bibliotekstypernas olika roller och uppgifter.

Folkbibliotek	Skol- och utbildningsbibliotek
Knutna till kultursektorn, tillgänglig på fritid, bygger på frivillighet och personliga intressen.	Knutna till utbildningssektorn, tillgängliga under skoltid, ingår i undervisning och avser en ämnesmässig och allmänbildande utveckling.
Belägna i centrumbildningar, där många människor rör sig.	Bedrivs i skolmiljö med naturliga möten för skolans elever och personal
En kulturinstitution, som arbetar enligt kommunens kulturpolitiska mål.	En del av skolans pedagogiska resurs med samma mål som övrig skolverksamhet.
Enligt bibliotekslagen tillgängligt för alla medborgare, med inriktning på några grundläggande uppgifter samt med vissa grupper vars behov särskilt ska beaktas.	Lagstadgad verksamhet inom skolan, specialanpassad för elever och pedagoger.
Tillhandahåller ett allsidigt medieutbud.	Kompletterar skolans läromedel med medier enligt skolans pedagogiska behov.
Arbetar med upplevelser samt ett fritt och frivilligt läsande och lärande.	Skolbibliotekariéer ingår i skolans pedagogiska personal och arbetar med läsande och lärande med läroplanen som grund.
Tillgängligheten styrs av medborgarnas behov.	Tillgängligt under skoldagen enligt skolans behov.

2. Biblioteken i Varberg

2.1 Bibliotekets organisation och verksamheter

Varbergs bibliotek är samlingsnamnet för biblioteken i Varbergs kommun. Det omfattar Stadsbiblioteket, sex lokalbibliotek, bokbuss, och Campusbiblioteket.

Skolbiblioteksverksamheten sker enligt avtal med barn- och utbildningsförvaltningen.

I bibliotekssystemet finns en bokbuss. Till största del ger den service åt kommuninvånare boende på landsbygden. Den förser även förskolor och skolor utan skolbibliotek med litteratur.

Folkbiblioteken ingår som en enhet i kultur- och fritidsförvaltningens kulturavdelning. Ca 40 personer är verksamma inom enheten, varav 30 är bibliotekarier och 10 är assistenter eller vaktmästare/chaufförer.

I kommunen finns dessutom ett bibliotek på gymnasieskolan, som ligger under barn- och utbild-

ningsförvaltningen. Varbergs bibliotek bedriver verksamhet för olika grupper i samhället. Biblioteken tillhandahåller medier av olika slag för utlåning.

Biblioteken har en barn- och ungdomsverksamhet med läsfämjande insatser och programverksamhet riktad till olika åldrar.

I ett samarbete med högskolebiblioteket i Halmstad driver Varberg bibliotek Campusbiblioteket beläget i Campus Varberg. Bibliotekets uppgift är att stödja studenter i deras studier och vara ett stöd i vuxnas lärande.

Det bedrivs en uppsökande verksamhet för personer som pga. sjukdom eller funktionshinder inte kan besöka biblioteket.

Biblioteket har media anpassade för personer med olika funktionshinder. Det kan vara talböcker, böcker med extra stor stil och lättlästa böcker med enklare text. För böcker som låntagare önskar men biblioteket inte har köpt in ges möjligheten att låna den från bibliotek utanför kommunen. Det blir ett

fjärrlån. Tanken är att oavsett var man bor i Sverige så ska rätten ges för kommuninvånaren att ta del av all litteratur.

Programverksamhet med föreläsningar, författarbesök och utställningar ökar besökarnas kulturupplevelser.

2.2 Det digitala biblioteket

Låntagarnas användande av biblioteket har förändrats under senare år. Idag går det att utträta många biblioteks ärenden från en dator i hemmet. På bibliotekets hemsida finns det möjlighet att ta del av bibliotekets resurser hela dygnet. Låntagarna kan låna om och reservera olika media. De kan med sitt lånekort få tillgång till e-böcker och använda olika databaser.

Det är en förändring som har förbättrat bibliotekets service till kommuninvånarna.

På biblioteken finns möjligheten att använda fler databaser. Det gäller databaser som biblioteket abonnerar på och som kostnadsfritt inte kan användas av låntagarna hemifrån.

Databaser för släktforskning är exempel på det. Släktforskning med dator kan bedrivas i släktforskningsrummet på stadsbiblioteket och på 4 av 6 lokalbibliotek.

Inför öppnandet av Komediantein infördes nya låneautomater med RFID-teknik. På lokalbiblioteken har 5 av 6 bibliotek installerat låneautomater.

2.3 Folkbiblioteken

Varberg är centralort i kommunen och har ca 28 000 invånare (alla befolkningsuppgifter 2013). Stadsbiblioteket ligger i Kulturhuset Komediantein. Bokbussen har sitt kontor och magasin på stadsbiblioteket.

Lokalbiblioteken är geografiskt jämt fördelade i kommunen och täcker upp de större tätorterna. Det finns lokalbibliotek i Bua, Kungsäter, Rolfstorp, Träslövsläge, Tvååker och Veddige.

Bua är en ort med ca 1 800 invånare. Biblioteket ligger i ortens köpcenter. Låntagargrupp är främst vuxna låntagare. I bibliotekets närhet ligger

Buaskolan som har ett skolbibliotek med inriktning på skoleleverna.

Kungsäters bibliotek ligger i Kungsäters skola och är ett integrerat folk- och skolbibliotek. Det är organisationens minsta bibliotek. Servicen kompletteras med besök av bokbussen. Kungsäter har ca 330 invånare.

Rolfstorps bibliotek är ett integrerat folk- och skolbibliotek placerat i Rolfstorps skola. Rolfstorp har ca 510 invånare.

Träslövsläge ligger nära centralorten söder om Varberg. Där bor ca 2 730 personer. Biblioteket är ett integrerat folk- och skolbibliotek. Orten har expanderat snabbt på senare år. Skolan kommer att byggas om för att möta det ökande elevantalet. Det innebär att biblioteket kommer att flytta till nya lokaler i den nybyggda skolan. Ska vara klart 2015.

Tvååkers bibliotek är ett integrerat folk- och skolbibliotek. Det ligger i anslutning till Bosgårdsskolan. I Tvååker bor ca 2 450 personer.

Veddige är ett integrerat folk- och skolbibliotek placerat i Vidhögeskolan. I Veddige bor ca 1980 personer.

2.4 Folkbibliotekets verksamhet för barn och unga

Arbetet gentemot barn och unga bedrivs på såväl stadsbiblioteket som lokalbiblioteken och i skolbiblioteken.

Både stadsbiblioteket och lokalbiblioteken har medier och aktiviteter som riktar sig till alla barn och ungdomar från noll år. Vad gäller aktiviteter så ligger tyngdpunkten på barn i förskoleåldern. För dem finns bl.a. Baby på bibblan, Småbarnsstunder, Sagostunder och Musikleik. För de lite äldre barnen har vi Bokklubben, riktad mot 9-13 åringar. Under loven anordnas olika aktiviteter, främst bokcaféer, för barn i skolåldern.

Läsfrämjande arbete prioriteras. Under sommarlovet anordnar biblioteket Sommarläsningen för barn mellan 6-10 år för att uppmuntra till fritidsläsning. Under skolterminen sköts merparten av det läsfrämjande arbetet av skolbibliotekarierna. Till stadsbiblioteket bjuds högstadielklasser in till visning av biblioteket och bokpresentationer med syftet att locka till läsning och biblioteksbesök.

» Varbergs bibliotek samarbetar med flera verksamheter gällande barn och ungdomar.«

Biblioteken tar emot förskole- och skolklasser för biblioteksvisningar som ibland kombineras med bokprat eller sagostunder, ofta i samarbete med skolbibliotekarien på skolan besöket kommer ifrån.

Varbergs bibliotek delar ut gåvoböcker till kommunens alla fyraåringar och nioåringar som ett led i det läsförämjande arbetet.

Varbergs bibliotek samarbetar med flera verksamheter gällande barn och ungdomar. Stadsbiblioteket arbetar aktivt med öppna förskolan och BVC genom Familjens hus och deltar vid deras möten med föräldragrupper för att informera om vikten av att läsa för sina barn och ge lästips. Biblioteket deltar även vid Studieförbundet Vuxenskolans föräldragrupper. Lokalbiblioteken medverkar också i föräldraträffar, ibland på BVC och ibland på biblioteket. Genom denna verksamhet når biblioteket unga såväl som föräldrar.

Samarbetet med förskolorna i Varberg består främst i besök på föräldramöten där vi bokpratar och talar om vikten av att läsa för barn. Biblioteket samarbetar också genom att vara delaktigt i fortbildning för förskolepersonal. Dessutom hjälper vi till med material till teman som förskolorna efterfrågar. En omfattande service ges förskolorna via bokbussen.

Biblioteket samarbetar även med olika förskole- och lärarutbildningar, bl.a. brukar bibliotekarierna tipsa de blivande pedagogerna om bilderböcker och trycka på hur viktigt det är att läsa. Vidare sker samarbete med andra verksamheter inom kulturavdelningen. Genom en särskild barnkulturgrupp samordnas och utvecklas arbetet mot barn- och ungdomar. En särskild avdelning, Äppelhyllan, erbjuder anpassade medier för barn med någon form av funktionsnedsättning.

2.5 Varbergs skolbibliotek

Varbergs kommun har 21 grundskolor. Av dessa har fem ett integrerat folk- och skolbibliotek medan övriga har rena skolbibliotek.

Kommunen har en lång tradition av att ha skolbibliotek i samtliga skolor och en Skolbibliotekscentral som administrerar dem. I de integrerade biblioteken fanns fackutbildade bibliotekarierna medan ansvaret i de rena skolbiblioteken låg hos lärare med viss bibliotekskunskap.

Höstterminen 2000 påbörjades ett mer formellt samarbete mellan de två förvaltningarna kultur och fritid och barn- och utbildning. Samarbetet, som från början var på projektbasis, innebar att en fackutbildad bibliotekarie anställdes på halvtid för att tjänstgöra 12 timmar i veckan på en skola och 8 timmar på stadsbiblioteket. Samtidigt utökades även arbetstimmar för de skolbibliotekarierna i de integrerade biblioteken, i syfte att utöka samarbetet med respektive skola. Samarbetet är sedan 2004 en permanent verksamhet, baserad på en överenskommelse som innebär att skolorna betalar för skolbibliotekariernas arbete. Överenskommelsen omfattar samtliga 18 av skolorna. De skolor som inte är inkluderade i samarbetet har en lärare som ansvarar för skolbiblioteket. En samordnare stödjer och hjälper till vid inköp, gallring mm.

Skolbiblioteket är en del av skolan och en pedagogisk resurs för att skolans mål ska uppnås. Alla elever ska känna sig hemma bland böcker och bli förtrodda med ett bibliotek.

I skolbibliotekariernas tjänst/arbete ingår de löpande biblioteksuppgifterna (utlån, återlämning och bokuppsättning), att hålla beståndet ajour genom att kontinuerligt gallra och köpa in nya medier. Skolbibliotekarierna har förutom dessa uppgifter även uppdraget att arbeta läsfrämjande bl.a. genom bokprat i alla stadier.

Att undervisa i källkritik och informationssökning är andra centrala uppgifter som ingår i verksamheten. Utöver detta ska skolbibliotekarien bistå pedagogerna med lämpligt material till de olika teman som skolan har.

Verksamheten har kontinuerligt utvecklats. Våren 2007 investerade barn- och utbildning i ett nytt datasystem för samtliga skolbibliotek. Freelib, som datasystemet heter, erbjuder en gemensam katalog och ett enklare utlåningssystem. Barn- och utbildningsförvaltningen står för anslaget till medier.

Hösten 2011 startade kommunen IT-satsningen En till en, vilket innebär att varje elev fr.o.m. årskurs 6 t.o.m. årskurs 3 i gymnasiet får låna en egen dator. Satsningen inkluderar även skolbibliotekarierna och innebär ett nytt sätt att arbeta och accentuerar ytterligare bibliotekets roll för att sprida informationskompetens.

2.6 Campusbiblioteket

Bakgrunden till Campusbiblioteket är att kommunstyrelsen 2001 antog en strategi för kommunens eftergymnasiala utbildningar. Strategin benämndes "Vision700" och innebar att ca 700 studenter inom kort skulle bedriva högskolestudier o dyl. i Varberg. I september 2003 startade Campus Varberg och Campusbiblioteket invigdes 15 september samma år. Idag är antalet studenter ca 1 400. Biblioteket är ett samarbetsprojekt mellan Varbergs kommun och Högskolan i Halmstad (upprättat 2003, reviderat 2007).

Varbergs kommun står för lokaler, inredning, sökdatorer, förbrukningsmaterial och Högskolan i Halmstad för biblioteksdatasystem med server-, disk- och katalogdator med support, drift och uppdatering. Högskolan svarar genom högskoleanställd bibliotekarie för medieinköp till de utbildningar som bedrivs i Högskolan i Halmstad. Kommunen svarar genom kommunalt anställd bibliotekarie för medie-

inköp till övriga utbildningar på Campus. Varbergs kommun som ansvarar för att vikarie finns när det behövs.

Campusbiblioteket är främst till för studerande på Campus, men är även öppet för allmänheten. Bibliotekets fokus ligger på de områden där utbildning bedrivs på Campus: pedagogik, vård/medicin/hälsa, psykologi, forskningsmetodik, ekonomi, energi och logistik. Genom extern login i bibliotekets datorer har studenterna tillgång till sin högskolas totala utbud av databaser, elektroniska tidskrifter och andra resurser.

Biblioteket ger undervisning i informationssökning för hela klasser samt individuell handledning. Biblioteket är en resurs inte bara för Campus studenter utan också för boende i Varberg som studerar på universitet och högskolor på annan ort.

2.7 Gymnasiebibliotek

Huvudbyggnaden på Peder Skrivares skola kompletterades vid ombyggnaden 2006 med en centralt belägen ny del. I entréplan ligger biblioteket med en lokalarea om 545 m². Biblioteket betjänar ca 1 800 elever samt 250 personal (vt 2013). Särskolan och Komvux har också tillgång till skolans bibliotek.

Biblioteket skall fungera som en pedagogisk resurs med litteratur anpassad för de olika programmen samt för elevernas olika förutsättningar. I nära samarbete med lärarna köper biblioteket in skön- och facklitteratur som har anknytning till undervisning och läroplan.

Stor vikt läggs vid service till de läshandikappade eleverna. Sedan 2010 sköter biblioteket registrering och utlån av läromedel, detta för att få en bättre överblick samt samordna resurser. Tidskrifter samt prenumerationer av diverse databaser handhavs också av biblioteket. Som komplement till de traditionella läromedlen finns DVD-filmer, inspelade läromedel och skönlitteratur. Eleven står i centrum för verksamheten.

Tillgänglig lokal i form av studierum, stor biblioteksyta med många bord och stolar samt ett undervisningshörn med projektor.

Biblioteket är bemannat av fackutbildad personal och öppet under hela skoldagen.

3. Biblioteket idag – tendenser och utmaningar

3.1 Utveckling och användande

Under 100 år har det moderna biblioteket existerat och utvecklats genom att förändras med ett föränderligt samhälle. Biblioteken har kunnat utföra sitt uppdrag genom att i sin verksamhet knyta an till tidens skiftande samhällsbehov och kontinuerligt tagit ny teknik i sin tjänst, dels som ett administrativt redskap dels som ett inslag serviceutbudet.

Generellt växte biblioteksanvändandet i Sverige från 1950-talet och fram mot sekelskiftet 2000. Bakom denna utveckling låg skapandet av många nya bibliotek, breddning av verksamheten, att biblioteken var snabba att införliva Internet i utbudet och periodvis behoven av stöd till vuxenstudier.

Sedan 2000 finns en vikande tendens, men i jämförelse med andra offentliga kulturinstitutioner är

biblioteken välbesökta. Som för andra kulturinstitutioner varierar användandet av biblioteken med kön, yrke, ålder, utbildning, bostadsort och etnicitet. Kvinnor är mer frekventa biblioteksanvändare än män. Yngre använder biblioteket mer än äldre. Tjänstemän ses oftare på biblioteket än arbetare och egna företagare. Den med högre utbildning nyttjar bibliotekets tjänster mer än den med låg utbildning. Samma gäller för boende i större samhällen och städer i relation till boende på landsbygd.

Samtidigt är biblioteket den institution som nått ut bredast socialt och etniskt. Invandrare använder biblioteket mer än infödda svenskar. En rad undersökningar visar också att biblioteken är högt uppskattat av sina brukare och åtnjuter stort förtroende bland medborgarna.

Fortfarande är lån av böcker den enskilt största anledningen till varför man går till biblioteket. Men man gör många andra saker: frågar bibliotekarier,

läser tidningar och tidskrifter, träffar vänner och bekanta, deltar i arrangemang, söker information, använder studieplatser, använder Internet. P.g.a. digitaliseringen behöver man inte gå till biblioteket för att ta del av all service, men genom att svara mot ett behov av mötesplatser väljer många människor att vistas på biblioteket.¹

¹Inledande framställning bygger på Höglund & Wahlström: *Bibliotek och läsande mellan digitala och fysiska media i Lycksalighetens ö*, 2011, samt Höglund: *Bibliotek, sociala medier och digital delaktighet i I Framtidens skugga*, 2012.

3.2 Komedianten, stadsbiblioteket och lokalbiblioteken

Detta är också märkbart i Varberg. I och med bygget av Kulturhuset Komedianten och öppnandet av det nya stadsbiblioteket inleddes en utveckling mot mötesplatskonceptet och ett bredare och mer aktivt biblioteksarbete. Huset gav i sig goda förutsättningar med anknytningen till gatan, det centralt placerade caféet, öppna samband inom huset, etableringen av Varbergs Konsthall och den konstpedagogiska verkstaden samt den nya lokalen Lilla teatern.

Följande internt utarbetade programförklaring vägledde planeringen av biblioteket och är grundläggande för verksamheten: "Biblioteket är en mötesplats för kulturupplevelser, lärande och samhällsengagemang. Med vår verksamhet vill vi bidra

till ett gott och meningsfullt liv för den enskilde och en positiv utveckling för samhället. Det ska vara enkelt och självklart för alla att använda sig av biblioteket."

Biblioteket planerades för fysisk och digital medieexponering, många platser för studier och arbete, en stor flexibel utställningsyta och utrymmen för programverksamhet. Denna förändring förutsatte ändrad verksamhetsinriktning och nya arbetsmetoder inom olika områden. Medieurval, programverksamhet, exponering och nyhetsproduktion via traditionella tryckta kanaler men fram för allt genom sociala medier ses som en sammanhållen helhet. Programverksamheten har intensifierats. Ämnesinnehållet har breddats. Samarbete med andra har blivit vanligare. Viktiga ledord för biblioteket är att det ska vara allsidigt, aktivt och angeläget. I bibliotekets arbete med visionen Varberg 2025 har biblioteket i sin helhet särskilt uppmärksammats. Filialbiblioteken har omdefinierats som lokalbibliotek, en språklig markering som betonar att varje bibliotek spelar en egen viktig roll i sitt lokala sammanhang.

3.3 Utmaningar

Tendensen mot ett breddat bibliotekskoncept är ett svar på samhällsutvecklingen och de behov, krav och förväntningar som finns hos medborgarna. Men dagens samhälle med dess genomgripande och snabba förändringar ställer både folk- och skolbiblioteken inför många utmaningar.

En central utmaning rör det som varit och fortfarande är bibliotekets kärnverksamhet, hanteringen av medier: att söka, välja, ordna, samla och tillgängliggöra. Nu ändrar den pågående digitala revolutionen villkoren för produktion och distribution av information och berättelser, det som hittills benämnts fack- och skönlitteratur och som förvaras inom pärmar på bibliotekets hyllor. Hur ska ett bibliotek verka och se ut i en allt mer digitaliserad värld?

Här sker en pågående anpassning och påverkan i den dagliga bibliotekspraktiken, men i ett längre perspektiv avgörs utvecklingen av det uppdrag samhället formulerar för biblioteken och vilka legala och ekonomiska förutsättningar som ges. Den aktuella e-bokssituationen belyser en del av problematiken.

En annan utmaning, relaterad till den tekniska utvecklingen men också till andra förändringar inom

»Men dagens samhälle med dess genomgripande och snabba förändringar ställer både folk- och skolbiblioteken inför många utmaningar.«

ekonomi och samhällsliv är ändrade levnadsmönster, konsumtionsval och medievanor. Utvecklingen innebär goda möjligheter för delar av befolkningen. Här är ett breddat bibliotekskoncept – som beskrivits ovan – med goda tekniska och andra resurser en väg för biblioteket att även i fortsättningen upplevas som attraktivt och angeläget. Men utvecklingen uppvisar också bristande jämlikhet när det gäller sociala förhållanden, genus, etnicitet och funktionshinder. Här är ett fasthållande vid och vidareutveckling av bibliotekets kompensatoriska roll nödvändig. Det handlar om att utarbeta nya strategier, metoder och verktyg.

Ett växande Varberg och andra demografiska förändringar är ytterligare en utmaning. En allt större befolkning sätter fokus på behovet av prioriteringar och rationell drift inom de ekonomiska ramar som fastställs i budget. Utvecklingen mot en allt äldre befolkning aktualiserar behovet av en för olika individer och grupper anpassad service.

3.4 Samarbete inom kommunen för att möta utmaningar

För att kunna möta utmaningarna och utveckla verksamheten behövs inom biblioteket god sakkompetens bland medarbetarna, men det är också angeläget med kompetens och resurser för omvärldsbevakning, analys och ett ständigt pågående utvecklingsarbete.

Att identifiera och samarbeta med andra aktörer inom det samhälleliga kulturområdets olika nivåer är en nödvändighet. På den kommunala nivån är den nya kulturavdelningen, där biblioteket ingår, ett självklart sammanhang både för den dagliga verksamheten mot brukarna och förutvecklingsarbete. Inom kultur- och fritidsförvaltningen i övrigt finns viktiga partners. Samar-

bete med barn- och utbildningsförvaltningen är givet i utvecklingen av skolbiblioteken och med socialförvaltningen för servicen mot äldre och funktionshindrade.

3.5 Skolbiblioteken

Skolbibliotekens klassiska uppgift att hos eleverna väcka läslust, utveckla språkförmåga, stimulera läsförmågan, läsförståelsen och förmågan att kritiskt granska texter sker i en allt mer globaliserad och digitaliserad värld. Den digitala utvecklingen skapar nya goda förutsättningar för både informationsinhämtning och upplevelseläsning. Detta måste uppmärksammas och tas till vara. Litteraturen kan bli mer tillgänglig. För elever med lässvårigheter öppnar den digitala utvecklingen nya möjligheter. De digitala verktygen möjliggör också nya sätt att lära.

Genom ett mer utvecklat samarbete mellan lärare och bibliotekarier kan skolbiblioteken bli kreativa miljöer för utbildning i medie- och informationskompetens. Medie- och informationskompetenta elever kan formulera adekvata frågeställningar, söka information och kunskap samt på ett kritiskt sätt värdera, strukturera, sammanställa och presentera ny information och kunskap.

Även skolbibliotekens arbete med skönlitteraturen kan och bör utvecklas. En plan för läsfrämjande – som också inkluderar textens teknik neutralitet – är ett viktigt inslag, något som återfinns i regionens biblioteksstrategi och kulturplan (se avsnitt 3.6).

3.6 Samarbete med Region Halland

På den regionala nivån är Region Halland en avgörande partner för resurstilldelning, kompetensökning och verksamhetsutveckling. *Bib-*

lioteksstrategi för Halland 2010–2020 (2009) samt *Hallands kulturplan 2014–2016* (2013) är två dokument som utgör en plattform för samarbete och verksamhetsutveckling.

Strategin listar de olika bibliotekstyperna, deras huvudmän och inriktning: folkbibliotek, utbildningsbibliotek, sjukhusbibliotek samt regionbibliotek. Inom fem områden beskrivs innehåll och utvecklingsbehov. Områdena är Biblioteksservice för alla, Profilerade mötesplatser, Livslångt lärande, Delaktighet och skapande, Digitala bibliotek samt Allas kompetenser som resurs för utveckling. Strategin betonar att biblioteken i Halland bildar en regional helhet och att de tillsammans bidrar till att göra Halland till bästa livsplatsen.

Kulturplanen har ett bredare anslag där biblioteket utgör en del av den totala kulturpolitiken. Planens kulturpolitiska utgångspunkter hämtas från de nationella kulturpolitiska målen och den regionala utvecklingsstrategin Bästa livsplatsen. Det formuleras ett basuppdrag som handlar om olika aspekter av tillgänglighet och allas rätt och möjlighet att ta del av och delta i kulturen. Kulturen ses som ett möjligt verktyg för ökad jämlikhet och kunskapsbildning. Behovet av spridning och breddning av utbudet samt nya tilltal understryks. Biblioteket framhålls som en av de institutioner där grunden för ett attraktivt Halland läggs. Planen formulerar också ett spetsuppdrag med fokus på utveckling, experiment, diskussion, kritisk granskning och kvalitet.

I kapitlet *Region Halland och kommuner i samverkan* lyfts ett antal områden för dialog. Mest intressant i ett biblioteksperspektiv är olika aspekter av arbetet gentemot barn och unga, läsfrämjande plan samt att biblioteket anges som en ”central mötesplats och rum för upplevelser och kunskap.”

I ett särskilt avsnitt om biblioteken sägs: ”Region Halland och kommunerna bör utveckla och tillvarata bibliotekens ställning i enlighet med dels det gemensamma halländska dokumentet *Biblioteksstrategi för Halland 2010–2020*, dels de kommunala biblioteksplanerna. Lokalbiblioteken har en viktig roll då det gäller att bidra till folkbildning och läskunnighet. De kan också ha stor betydelse för spridning av och tillgänglighet till kultur på landbygden.”

Direkt biblioteksanknutna avsnitt i kapitlet Utvecklingsområden är *Det litterära landskapet* samt *Regional biblioteksverksamhet*. Förstnämnda avsnitt utmynnar i följande prioriteringar:

- En gemensam läsfrämjandeplan för hela Halland.
- Region Halland som fristadszon för författare och andra kulturskapare från och med 2015 i samverkan med en eller flera kommuner.
- Utveckling av databasen ”Halland i litteraturen” och en utredning om den halländska litteraturen i e-boksformat.
- Utredning om möjligheten att införa ett ekonomiskt stöd för kvalitetslitteratur av halländskt intresse.
- Regionala skrivarläger, även för blivande unga kritiker.
- Stöd av litterära arrangemang av regional betydelse, med fokus på kvalitet, förnyelse och tillgänglighet.

I avsnittet om regional biblioteksverksamhet återknyts till biblioteksstrategin från 2009 med en utvidgning om läsfrämjande insatser och medielandskapets förändring. Detta är prioriteringarna:

- En gemensam läsfrämjande plan för hela Halland som inkluderar textens teknikneutralitet (oavsett publiceringsform).
- Utveckling av biblioteken som kulturhus inkluderande alla konstarter, samt demokratisk arena för samhällsengagemang och möten mellan medborgare och politiker.
- Utveckling av bibliotekens funktion som mötesplatser med utgångspunkt från användarnas behov, oavsett om mötesplatsen är fast eller rullande, fysisk eller digital.
- Stärkt samverkan mellan skolbibliotek och folkbibliotek.
- Utveckling av fri och öppen programvara och höjning av bibliotekens kompetens som it-beställare och ägare.
- E-boksfrågan. Noga följa och på nationellt plan driva denna. Utveckling av lokala lösningar.
- Digital delaktighet för alla.

Såväl den allmänna inriktningen som prioriteringarna inom den regionala kulturpolitiken svarar i hög utstäckning mot behov och prioriteringar i Varberg och kan också inspirera till utveckling. Ett bra samarbete med den regionala nivån är viktigt också för att ta del av den nationella nivåns kulturpolitiska stöd.

4. Bibliotekets uppdrag i Varberg

4.1 Biblioteket, Varberg 2025 och kommunens strategiska utvecklingsområden

Genom att anta visionen Varbergs 2025 har kommunfullmäktige gett alla kommunala verksamheter uppdraget att bidra till målet att göra Varberg till västkustens kreativa mittpunkt. För att nå dit krävs, säger visionen, nytänkande, framåtanda, kunskap och mod. Visionens verksamhetsidé går ut på förenkla människors vardag och inspirera dem att uppnå sina drömmar. Den har två förhållningssätt: hållbarhet och delaktighet.

Kommunfullmäktige har på visionens grund pekat ut fyra strategiska målområden och konkreta mål:

Ökat ansvar för miljön och klimatet

- Enskildas och organisationers ansvarstagande för klimatet och miljön ska öka genom ett förändrat beteende.

Bättre företagsklimat för fler jobb

- Antal arbetstillfällen och egenföretagare i Varberg ska öka.

Fler bostäder för ett attraktivare Varberg

- Antalet nyproducerade bostäder ska öka.

Fokus på välfärdens kärna

- Andelen elever som når sin fulla potential när det gäller kunskapsmålen ska öka och tryggheten i omsorgen ska öka.

Dessa målområden har kultur- och fritidsnämnden definierat i förhållande till det egna fackområdet genom utvecklade mål och strategier. Nämnden har dessutom lagt till ett femte område som gäller ungdomar och unga vuxna.

Med utgångspunkt från kommunens allmänna mål samt nämndens mål och strategier ska biblioteksverksamheten bedrivas och utvecklas.

Som mötesplats och förmedlare av kultur och information spelar biblioteken viktig roll i samhället. Att öppnandet av Komedianten med ett nytt modernt stadsbibliotek stod som nummer ett på Varbergs lista över projekt i arbetet på att göra Varberg till västkustens kreativa mittpunkt är en bekräftelse på detta. Ett samhälle präglad av kreativitet behöver öppna och fria kulturinstitutioner som folkbibliotek. Biblioteket ger attraktivitet och verkar genom sitt uppdrag i visionens anda.

Det är med olika förutsättningar och tyngd biblioteket spelar en roll inom de olika målområdena.

På miljöområdet med förändring av medvetande och beteenden som mål kan biblioteket bidra genom medietbud och programverksamhet. Nämnden uppmärksammar detta i sin strategi när den uttrycker ”inom ramen för våra verksamheter ska vi arbeta för att öka medvetenheten om miljö- och klimatfrågor.”

När det gäller målet om ett *förbättrat företagsklimat* är bibliotekets värde dels knutet till den allmänna funktion som beskrivits ovan. Som medborgare är företagare och blivande företagare beroende av en väl fungerande kommun med ett bra bibliotek. Men bibliotekets särskilda roll för utbildningen och spridning av fakta och information har också betydelse. I nämndens strategi: ”I syfte att bidra till ett kreativt och entreprenöriellt klimat ska våra verksamheter kännetecknas av god tillgänglighet, både fysiskt och digitalt, hålla högkvalitet, vara omvärldsorienterade och främja mångfald.”

Inom området *fler bostäder* för ökad attraktivitet är bibliotekets roll att planera verksamheten för att bidra till attraktiviteten genom att uppmärksamma behovet av och planera för en decentraliserad biblioteksservice. Nämndens strategi formulerar detta på följande sätt: ”Vi ska aktivt och tidigt vara med i samhällsbyggnadsprocessen för att våra kompetenser och värden tas till vara för att öka attraktionskraften.”

För området *välståndens kärna* är biblioteket mycket betydelsefullt. Biblioteket gör direkta insatser för måluppfyllelse av de två konkreta mål KF uppställer om skolans kunskapsmål respektive trygghet inom omsorgen av äldre.

Skolbiblioteken verkar läsfrämjande och deltar aktivt i skolornas En-till-en-satsning för ökad elevkompetens vad gäller sökning och värdering av information. För äldre innebär bibliotekets service hem till dörren – ”Boken-kommer” – en fråga om kvalitet i vardagen när många andra sysselsättningar är omöjliga. I övrigt är bara förekomsten av ett bibliotek med dess möjlighet till fria medier och kravlösa möten ett omistligt inslag i samhällets välfärdstjänster. Nämnden har i sin strategi uppmärksammat denna ”betydelse för kunskap, social omsorg och folkhälsa.”

Kultur- och fritidsnämnden egna strategiska målområde rör *ungdomar och unga vuxna*. Målet är att ge dessa grupper förutsättningar för delaktighet och meningsfull sysselsättning. För biblioteket är detta av tradition viktiga målgrupper. Unga människor med kultur- och läsintresse kan på biblioteken hitta en hemvist för lån av litteratur och deltagande i bokklubbar och skrivarkurser. Biblioteken utgör en kompletterande och alternativ studieplats för skolelever och studenter.

Campusbiblioteket är specialiserat på studenternas behov och erbjuder studiemiljö, litteratur och informationskurser. Unga vuxna som bildar familj stimuleras via bibliotekets samarbete med BVC till läsning för sina barn. Unga familjer kommer med sina barn till bibliotekets arrangemang, från sagostunder till spädbarnslek. I hela åldersspannet från tidiga tonår till unga på väg att bli vuxna är biblioteket en möjlighet till kultur, gemenskap och personlig utveckling. Strategin för området är enligt nämnden: ”Utveckla befintliga och skapa nya mötesplatser för ungdomar och unga vuxna. Uppmuntra och stödja ungdomar att jobba i projekt och andra former för att genomföra sina idéer.”

4.2 Biblioteket och den Kultur- och fritidspolitiska strategins principiella delar

I den kultur- och fritidspolitiska strategins kulturpolitiska avsnitt betonas friheten att uttrycka sig som ett demokratiskt fundament. Kulturlivet ska

»Visionens verksamhetsidé går ut på förenkla människors vardag och inspirera dem att uppnå sina drömmar.«

präglas av öppenhet vad gäller uttrycksformer och utövare. Alla grupper i samhället ska ges möjlighet till delaktighet. Hela kommunen ska ha tillgång till ett högkvalitativt kulturutbud. Öppenhet för förnyelse paras med vikten av bevarande; kulturarvet ger ett nödvändigt sammanhang.

De mål och strategier som enligt den kultur- och fritidspolitiska strategin gäller, är ordnade i fyra områden: Kultur för alla, Barnkultur, Ungdomskultur och Kulturen som attraktionskraft.

Kultur för alla: ”Kulturen har till uppgift att främja allas möjlighet till kulturupplevelser och bildning, samt till att utveckla sina skapande förmågor. Kulturen vilar på yttrandefriheten och bidrar till att främja tolerans och förståelse mellan människor med olika bakgrund. Det behövs både spets och bredd i kulturen för att skapa dynamik och grogrund för utveckling. Så väl nyskapande som hantering av kulturarvet är viktiga beståndsdelar i kulturutövandet och det är en viktig uppgift att stödja utveckling för att kulturen inte ska stagnera.”

Barnkultur: ”Alla barn har rätt att ta del av och uppleva kultur. Kultur ska vara en integrerad del av barnens uppväxtmiljö, såväl i deras geografiska närhet, som inom samhällets institutioner och det fria föreningslivet. Alla barn har även rätt att själva delta i kulturlivet. Genom kulturen får barn utlopp för sin fantasi och kreativitet, vilket gynnar deras utveckling. Kultur är en nödvändig del av barns utveckling och ska därför främjas av samhället som har ett ansvar att se till att den kultur som erbjuds barn håller hög kvalitet.”

Ungdomskultur: ”Alla ungdomar har rätt att ta del av och uppleva kultur som en del av sin personliga utveckling. Ungdomar har rätt att själva prova på och utöva olika former av kultur. Kulturen ska

underhålla och försköna, men även utmana och provocera. Genom kulturen ges ungdomar möjlighet att vidga sina vyer och upptäcka nya nyanser i tillvaron. Kulturen bidrar till att främja kreativa sidor, vilket kan ha en positiv inverkan på andra områden i livet.”

Kulturen som attraktionskraft: ”Genom en aktiv kulturpolitik ökar Varbergs attraktionskraft för såväl kommunens invånare som turister, men även företag. De kreativa näringarna – bland annat i form av kultur- och hälsoföretag – bidrar redan idag i hög grad till kommunens välmående och kan i framtiden växa ytterligare.”

Sammantaget kan det kulturpolitiska avsnittet läsas som en innehållsdeklaration av kulturutbudet, inklusive biblioteksverksamheten, i Varbergs kommun.

4.3 Strategins riktlinjer för biblioteksverksamheten i Varbergs kommun

Strategins riktlinjer för biblioteken i Varberg består av fem principiellt hållna punkter. Det är i en vidare utveckling av dessa punkter biblioteksplanens mål och inriktning formuleras.

Strategins allmänna innehåll, liksom visionens budskap, ger perspektiv och fördjupning.

Strategins första punkt

”Biblioteken i Varberg utgör ett kommunövergripande system med stadsbibliotek, lokalbibliotek, utbildningsbibliotek och mobil service.”

Mål och inriktning:

- Alla ska ha möjlighet att använda sig av biblioteket.
- Detta ska säkerställas genom en variation av bibliotekstyper och bibliotekstjänster med geografisk spridning och bra tillgänglighet.

- Visionens uppmaning att förenkla människors vardag innebär en kontinuerlig prövning av tillgänglighet, arbetssätt och serviceformer.
- Varbergs alla bibliotek ska kännetecknas av hög kvalitet i utbud och service och uppfattas som ett gemensamt bibliotek, Varbergs bibliotek.
- Alla medarbetare ska ha adekvat utbildning för sina arbetsuppgifter och ges nödvändig fortbildning.

Strategins andra punkt

”Biblioteket vänder sig till alla, men lägger särskild vikt vid att nå barn och unga. Kommunens skolor ska ha tillgång till skolbibliotek med fackutbildad bibliotekarie.”

Mål och inriktning:

- Alla ska känna sig välkomna och uppleva att biblioteket har något att erbjuda.
- Barn, unga och unga vuxna ska aktivt uppsökas och på biblioteket finna ett bra utbud av medier och aktiviteter som attraherar, berikar och utvecklar.
- Under hela sin utbildning ska elever och studenter ha tillgång till bibliotek och bibliotekstjänster i enlighet med gällande lagstiftning. Ansvaret åvilar skolhuvudmannen. Inom den kommunala gymnasieskolan uppfylls lagkravet genom eget bibliotek. För grundskolor med kommunen som huvudman tillgodoses detta genom avtal mellan barn- och utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen. Skolor med annan huvudman ska ha möjlighet att teckna serviceavtal på samma villkor.
- För att biblioteket ska kunna vara till för alla, ska det finnas ett adekvat utbud av medier och tjänster för människor med särskilda behov, som äldre, funktionshindrade och dem med andra språk än svenska.

Strategins tredje punkt

”Som mötesplatser med brett kultur- och informationsutbud verkar biblioteket i en folkbildningstradition för ett gott och meningsfullt liv för den enskilde och en positiv utveckling för samhället.”

Mål och inriktning:

- Bibliotek ska förläggas, utformas och inredas så att de attraherar till besök och kan fungera som mötesplatser och lokala kulturcentra i sina samhällen.
- I samhällsbyggnadsprocessen ska behov och förutsättningar för biblioteksservice belysas.
- Kulturprogrammets kärnvärden om jämställdhet,

folkbildning, folkhälsa och demokrati ska prägla bibliotekets verksamhet.

- Biblioteket ska stimulera medborgarnas deltagande i samhällslivet.
- Biblioteket ska vara en medborgarnas arena med plats för så väl omvärldens som lokalsamhällets frågor och därigenom stimulera det demokratiska samtalet.
- Visionens uppmaning att inspirera människor att uppnå sina drömmar är vägledande för medieutbud, programutbud och aktivitetsformer.

Strategins fjärde punkt:

”Biblioteket arbetar i direktkontakt med medborgarna och samarbetar med annan offentlig verksamhet och föreningsliv.”

Mål och inriktning:

- Verksamheten ska bedrivas och utvecklas med lyhördhet för människors behov och önskemål.
- Bibliotekets dagliga kontakt med medborgarna ska tas tillvara för en kontinuerlig utveckling av verksamheten.
- Biblioteket verkar uppsökande och ska, när det gagnar målen för verksamheten, vara berett att samverka med andra aktörer.
- Samverkan ska baseras på överenskommelser eller avtal som klargör rollfördelning, åtaganden och finansiering.

Strategins femte punkt:

”Kultur- och informationsutbudet ska präglas av innehållsmässig mångfald och stor öppenhet för nya medieformer vid sidan av den tryckta boken.”

Mål och inriktning:

- Yttrandefrihet – och läsfrihet – är grundläggande värden som ska upprätthållas av biblioteket.
- I biblioteket ska man kunna möta både det allmänt accepterade och det utmanande och för samhället provocativa.
- Biblioteket ska ge utrymme för ett brett spektrum av litterära uttryck: det breda och det smala, det klassiska och det nya.
- De digitala mediernas både informationsmässiga och konstnärliga möjligheter ska beaktas och ges plats i bibliotekets utbud.

4.3 Biblioteksplanen – ett styrinstrument

Biblioteksplanen utgör ett styrinstrument för den dagliga verksamheten och omsätts årligen i beslut om budget, nyckeltal och handlingsplaner.

**Varbergs
kommun**

Utgivare Varbergs kommun 2015.

Antagen av kultur- och fritidsnämnden 2014-05-21.

Bilder Varbergs kommun.